

Panu

"Isäsiivis" ja muita
civiksiä vuodelta 1938

Tämän vuoden ykkös-Kaltiossa oli ja on tietysti edelleenkin luettavissa Ilmari Iki-Kiannon ihmeellisellä tavalla säilynyt riemastuttava matkatarina: Hallan Ukon hautajaisista Pohjanhoviin ja Pohjois-pohjalaisten civisten kanssa Pallastunturille. Kirjoituksen lähetti Kaltio-lehden käytettäväksi rovaniemeläissyntyinen Aapeli Vuoristo, joka 1932 lähti Oulun lyseosta Helsingin yliopistoon ja Pohjois-Pohjalaiseen Osakuntaan.

Aapeli oli ja on mainio musiikkimies, osakuntansa laulunjohtaja ja kuoronjohtaja ainakin siitä pitäen. Nykyisin kuulemme häntä ja hänen ojelmiaan aika usein Yleisradiossa.

Kiannon jutun kiertomatka Turjanlinnasta 1938 Kaltioon 1979 kannattaa kertoa. Cisis Vuoristo, joka 1938 toimi osakunnan sihteerinä ja Rovaniemi-lehden kesätoimittajana, osallistui PPO:n senvuotiseen kesäjuhlaan, joka alkoi Rovaniemellä ja jatkui Pallashottellissa ja -tunturissa. Syyskesästä Cisis Vuoristo sai kirjailija Kiannolta kirjeen ja sen liitteenä omakätisen moniliuskaisen matkakertomuksen monine valokuvineen ja negatiiveineen, jotka olivat peräisin Kiannon omasta kamerasta ja useimmat mestarin itsensä näppäämiä. Kianto pyysi julkaisemaan kirjoituksensa. Kuvat olivat vapaasti käytettävissä, mutta mukana seurasi lähettäjän (ja meidänkin) mielestä kohtuullinen lasku: 80 mk! Kuvat piti ehdottomasti palauttaa kuukauden kuluttua.

Tapasin keväänkorvulla Helsingissä Vuoriston Aapelin ja hänen kirjailija-rouvansa Toinin, joka osoittautui oulaistalaisen tehtailija Maunulan tyttäreksi. Minulle uusi asia, vaikka ei tietenkään oulaistalaisille. Paljon hauskan ohessa siinä puhuttiin tämänkin kirjoituksen merkilliset vaiheet. Aapeli muisti kirjoittaneensa niistä osakuntajuhlista Rovaniemeen ja oli referoinut myös kirjailijamestarin puhetta, joka oli pidetty Pohjanhovin katoilla. Aapeli: "Se puhe oli kylä jotakin hyvin kaunista isänmaan ylistystä ja toisaalta jotakin akateemisia perinteitä valaisevia." Kiannon puhe kulkeutui Helsinkiin, mutta osakunnalla ei ollut julkaisuforumia. Sellaista ei Aapeliakaan keksinyt. Noihin aikoihin eivät luultavasti kovinkaan monen lehden palstat noin vain auenneet edes kuuluisalle Kiannelle. Temperamenttikkaana kirjeenkirjoittajana hän oli suuttanut yhden jos toisenkin toimittajan eikä siis itsekkään ollut syytön syntyneeseen tilanteeseen.

Matkakertomuskirjoitus filmeineen (!) jäi Vuoristolle. Tilanne alkoi sitten jo seuraavana vuonna muuttua, kuten vanhat muistavat. Kiannon juttu kulkeutui Vuoriston mukana takaisin Rovaniemelle ja A.A. Vuoristo sotiin. Lopuksi syttyi Lapin-sota, ja Rovaniemi hajosi melkein alkutekijöihin.

hinsä, Vuoristojen koti monen muun mukana. Aapeli luuli käsikirjoituksen, joka kai kyllä joskus oli välähtänyt mieleen, hävinneen. Kiannon kirje kaikkienensa löytyi kuitenkin Vuoriston säilyneestä ulkorakennuksesta, minkä jälkeen se sitten oli uudelleen Aapelin omantunnon riesana, kunnes hän hoksasi tarjota sen Kaltiolle.

Iki-Kiannon kuvia tekstittäessä Vuoristo oli ottanut yhteyden myös vuoden 1938 PPO:n kuraattoriin, maisteri Veikko Loppiin, nykyisin helsinkiläinen kaupunkineuvos. Loppi oli mukana juhlilla, ja osakuntatoverit olivat muistelleet matkan vaiheita. Mieleen oli palautunut sekin, että Veikko Loppi siellä Pohjanhoviin risti IK:n "Isäsiivis Ilmari Isi-Siannoksi". Muistatthän ratkaisemattoman kiistan "siserointsijoista" ja "cicerointsijoista"! Ilmari vanhan polven miehenä kuului "siserointsijoihin" ja taisi myös latinan. Samalla tässä selvisi, että Kianto jo silloin, 41 vuotta sitten, esiintyi Iki-Kiantona ja signeerasi useimmat valokuviansakin sillä nimellä.

Kianto oli kovasti toivottanut myös kuraattori Lopin tervetulleeksi Turjanlinnaan. Loppi tunsikin tarinat, ja hänellä oli sellainen käsitys, ettei sinne Turjaan voinut tuliaisitta mennä. Raittiusmiehenä Loppi siis oli estellyt, että ei se oikein käynyt. Kun asia oli selvinnyt, oli Iki antanut mainiole kuraattorille erivapauden.

Kaltion avustajana pääsin niin lähelle tätäkin juttua, että sain julkaistavakseni julkaisematta jääneen kuvan, jonka Kianto itse on näpännyt Lapinretken aikana Meltauksen lossia odotessa. Kuvassa poseeraavat vasemmalta lukien seuraavat osakuntalaiset: Lasse Tiesmaa ja Olavi Koskimies (civetär heidän välissään tunnistamatta), kaatuivat 1941. Pauli Mikkonen, sittemmin Muhoksen nimismies, eläkkeellä Oulussa. Inkeri Nieminen, sittemmin fil. maisteri Aejmelaesus. Helsinki. Aarne Koponen, varatuomari ja Rovaniemen kaupunginsihteerin, kuoli viime vuonna, ja Lea Koivisto, sittemmin rouva Koponen, varanotaari, Rovaniemi, Aapeli Vuoristo, täysinpalvellut konttoripäällikkö, Helsinki. Helmi Hassi, sittemmin hammaslääkäri Melamies, Rovaniemi Veikko Hauru, fil.maisteri, kuoli Helsingissä 1977. Yrjö Liisto varatuomari, poliisitarkastaja, kuoli Oulussa 1971. Martti Kortekangas varatuomari, eläkkeellä Helsingissä. Erkki Tiesmaa, kuoli Pellon yhteiskoulun rehtorina 1969.

Tiesmaasta muistuu mieleen, että Kaltiossa 3/79 on Aapeli Vuoriston kirjoittama tarina Tiesmaan kuuluisimmasta laulusta: Eldankajärven jää-laulun synty, menestys ja merkitys. Kirjoitus on saanut syytä kyllä, paljon myönteistä palautusta.

Pohjois-pohjalaisia civiksiä Meltauksen lossilla elokuussa 1938. Kuvan ottanut Ilmari Kianto.